

Bert Blommendaal (Essent)
over oprichting EDSN
"Na 2009 praten over
verdere centralisatie."
(Pagina 3)

Wat is goedkoop?

Na de enorme stijgingen van de olieprijs in de afgelopen jaren is er nu weer sprake van een forse daling. Kunnen we opgelucht adem halen of zit er een addertje onder het gras?

De olieprijsen zijn de afgelopen maand fors gedaald van tegen de 70 dollar per vat deze zomer tot beneden de 60 dollar nu. De organisatie van olieproducerende landen OPEC, die bang is voor verdere prijsdalingen, greep al in met een productiedaling van 1,2 miljoen vaten per dag en er is sprake van dat in december wellicht nog eens 300.000 vaten uit productie zullen worden gehaald. Zij hoopt op deze manier de prijsdaling te stoppen boven 55 dollar per vat. In vergelijking met enige jaren geleden is dat nog steeds een forse prijs.

Calamiteiten

In de oorzaak voor de hoge olieprijsen van de afgelopen jaren vinden we meteen ook de oorzaak van de huidige daling. In de afgelopen jaren steeg de vraag naar olie aanzienlijk, terwijl de productiecapaciteit door allerlei niet-gerelateerde calamiteiten onder druk stond. De oorlog in Irak, de aanvallen op olie-installaties door opstandelingen in Nigeria, staking in Venezuela, twijfel over de koers van de Russische

regering over de organisatie van de energie-industrie en de orkaan Katrina droegen bij tot de krapte van de oliemarkt. Inmiddels werven enkele investeringen in het Midden-Oosten hun vruchten af, zijn er even geen lokale verstoringen van de productie en neemt de vraag minder snel toe. Daarbij komt nog de groeivertraging in de VS in het laatste kwartaal.

Gepiep

In een wereld waar men net gewend was aan de boodschap dat er een einde was gekomen aan goedkope olie wordt met enig ongeloof gereageerd op de snelle daling van de prijs en het ingrijpen van de OPEC. Kennelijk was men ingesteld geraakt op de aaneenschakeling van prijsverhogingen. De boodschappers van het einde van goedkope olie kunnen dan ook met tevredenheid stellen dat hun boodschap is overgekomen. Echter, deze boodschappers hebben nooit beweerd dat de prijzen niet tijdelijk zouden kunnen inzakken, vooral als de groei van de

vraag weer wat normalere proporties zou aannemen en de opeenstapeling van calamiteiten even wat geringer is. Ook kunnen de boodschappers vaststellen dat prettig lagere prijzen nu toch boven de 50 dollar liggen en dat pas boven de 70 dollar van enig gepiep sprake is.

De stap naar schoon

Voor de internationale oliemaatschappijen, die recentelijk vooral hebben geïnvesteerd in grote complexe projecten in gebieden die geheel ontwikkeld moeten worden om de olie naar de markt te kunnen brengen, is het van belang dat de prijzen niet te laag worden.

Het prijsniveau is ook van belang voor het beleid van veel geïndustrialiseerde landen. In de EU, maar ook in het verband van het Internationaal Energie Agentschap (IEA), is veel meer aandacht gekomen voor een nieuwe inspanning op het gebied van energiebesparing en ook voor het sneller introduceren van duurzamere energiebronnen. Echter, in een lage olieprijsomgeving is het moeilijker om deze ambities te realiseren. De prijs van gas zal wellicht op de korte termijn de prijs van olie nog volgen,

Door
Coby van der
Linde

maar op de langere termijn zal gas steeds meer een eigen prijs krijgen.

Dubbel signaal

Een dalende olieprijs geeft dus veel dubbele signalen: enerzijds zijn de zorgen om de kortere termijn voorzieningszekerheid wat minder, anderzijds komt het energiebeleid op de langere termijn - schoon en zeker - in gevaar als de olieprijs gedurende langere tijd weer aan de lage kant zit. De IEA-landen zullen met enige opluchting hebben geconstateerd dat OPEC begaan is met het slagen van de transitie naar een duurzamere en veilige energievoorziening.

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

RUUD LUBBERS STEUNT AMBITIE MAASSTAD

Rotterdam moet dé energiehaven worden

DOOR ALEXANDER MANTE

De gemeente Rotterdam maakte vorige maand de plannen bekend om uit te groeien tot dé energiehaven van Nederland. Veelbelovend, maar niet ambitieus en precies genoeg, vindt Ruud Lubbers, voorzitter van de International Advisory Board (IAB) van de Maasstad. "De precisering en uitvoering van de plannen zal nog een flinke inspanning van de stad en de regio vergen", aldus de oud-premier.

De gemeente Rotterdam presen-

teerde in samenwerking met het Havenbedrijf eind vorige maand het Rotterdams Energieprogramma (REP). Bij de presentatie sprak wethouder van Economie, Haven en Milieu Roelf de Boer de ambitie uit dat Rotterdam dé energiehaven van Europa wordt. De haven heeft de grootste olie- en kolenterminals van Europa, er is een modern industriecluster dat aangevoerde energie omzet in brandstoffen en elektriciteit en tegelijkertijd afnemer is, en tenslotte is Rijnmond dankzij de clustering het gebied waar restproducten het beste benut en verwerkt kunnen wor-

den, aldus de wethouder. Het REP wil de huidige situatie uitbouwen en veel meer richten op de 'gouden energiedriehoek' schoon, betaalbaar en betrouwbaar. Daarvoor heeft de gemeente 14,8 miljoen euro tot 2010 opzij gelegd.

Concrete plannen

Ook de International Advisory Board (IAB) van de gemeente Rotterdam vindt het uitbreiden van de energieactiviteiten in de haven een goed idee. De IAB, bestaande uit topbestuurders en wetenschappers uit de hele wereld, fungeert als toetsorgaan voor het

gemeentebestuur van Rotterdam voor internationale economische ontwikkelingen. Tijdens een meerdaagse conferentie van begin november toetsen de IAB-leden de ambities en concrete plannen voor economische ontwikkeling van Rotterdam.

Ruud Lubbers (IAB Rotterdam):
"Groeikansen voor klimaatvriendelijke energie."

Ambitie

IAB-voorzitter Ruud Lubbers toonde zich aan het begin van de conferentie bereid om alvast wat eerste conclusies te trekken: "Rotterdam moet de haven van de klimaatvriendelijke energie worden. Daar liggen nieuwe groeimogelijkheden voor Rotterdam, de haven en de regio. We zijn weliswaar niet meer de grootste haven, maar we kunnen wel de beste worden en een die zich toelegt op klimaatvriendelijke, duurzame ontwikkeling. Veel van de plannen voor de Maasvlakte blijken energiegerelateerd." Belangrijk is de nadruk op duurzame energie, aldus Lubbers. "Daar liggen de beste mogelijkheden om te groeien, daar moet de ambitie liggen. Duurzame energie zal nieuwe investeringsmogelijkheden en economische activiteiten aantrekken. De plannen van de gemeente moeten ook preciezer. Als Rotterdam de haven wil worden die bijvoorbeeld biomassa binnenbrengt, dan moeten ze wel die milieuvriendelijkheid internationaal laten certificeren. Want -op zijn Rotterdams gezegd- woorden zijn goed, maar daden zijn net iets beter."

POLITIEKE AGENDA

7 november 2006 Plenaire vergadering Eerste Kamer: o.a. Veegwet EZ;

14 november 2006 Plenaire vergadering Eerste Kamer: Splitsing van energiebedrijven;

22 november 2006 Verkiezingen voor de Tweede Kamer

NUCLEAIRE RENAISSANCE OP KOMST?

Het is bijna weer bon ton om hardop te spreken over kernenergie. Zelfs in het jaar van de herdenking van de Tsjernobyl-ramp (20 jaar geleden). In China en India zijn omvangrijke programma's voor de bouw van nieuwe kerncentrales afgekondigd. De VS maakt zich op voor de eerste generatie nieuwe centrales sinds de jaren zeventig. Dichter bij huis bouwt een consortium bedrijven in Finland momenteel een grote kerncentrale van 1.600 MW en begint Frankrijk binnenkort met de vervanging van zijn nucleaire reactorpark. En zelfs in landen waar het onderwerp voorheen taboe was, komt een publieke discussie op gang. Gaan we inderdaad een renaissance van nucleair beleven?

Eerst een paar cijfers om het geheel in perspectief te plaatsen. Het aandeel nucleair in de mondiale stroomproductie is op dit moment 15 procent. De trend bij ongewijzigd beleid is echter sterk dalend. De verklaring: er gaan de komende decennia heel veel centrales dicht. Hetzelfde vervoegd om politieke redenen (in Duitsland, Zweden en België), hetzij om redenen van technische levensduur (bijvoorbeeld in de VS en het VK).

De consequenties zijn zorgwekkend. Ten eerste vanwege de groeiende risico's voor de voorzieningszekerheid door de sterk oplopende afhankelijkheid van gasimport uit het Midden-Oosten en de voormalige Sovjetunie. Ten tweede vanwege de toenemende kans dat de klimaatdoelstellingen buiten bereik blijven.

Geen wonder dat steeds meer politici kernenergie toevoegen aan de instrumentenmix voor een veiligere en schonere energievoorziening. Levensduurverlenging van bestaande centrales zien we al bijna overal, maar gaan we ook echte grootschalige nucleaire nieuwbouw zien? Daarvoor zijn nog wel wat barrières te overwinnen.

De eerste barrière is de publieke opinie. In heel veel landen is die de laatste tijd echter veel positiever (of minder negatief) gaan oordelen over kernenergie dan vooral politici vaak nog denken. Met name de jongere generatie is hierover tamelijk nuchter. De evidente milieuvoordelen van kernenergie (geen CO₂-uitstoot) spelen hierin vast ook een rol. Uiteindelijk gaat het om de afweging van risico's. Met kolenvinning vallen trouwens duizenden doden per jaar, veel meer dan er ooit bij kernongevallen zijn omgekomen. En stapt iedereen niet gewoon een vliegtuig in, ondanks de kans op vliegcrashes?

De tweede barrière is het veel besproken kernaafval. En dan met name het hoog-radioactieve afval dat zeer langdurig gevaarlijk blijft en dus zorgvuldige behandeling behoeft. Nog steeds een probleem, maar zelfs bij de huidige stand van de kennis wel degelijk be-

heersbaar. Technisch weten we dat permanente opslag in de diepe ondergrond veilig kan. In Finland is een geschikte locatie geselecteerd en is het bouwproces in gang gezet. In vele andere nucleaire landen moeten de politieke beslissingen over permanente opslag de komende jaren vallen.

De derde barrière is het vraagstuk van de nucleaire proliferatie, het risico van misbruik van de technologie voor het vervaardigen van nucleaire wapens (denk aan Noord-Korea en Iran). Een ernstig maar reeds bestaand probleem dat het Internationaal Atoomagentschap (IAEA) in Wenen poogt beheersbaar te houden.

De vierde barrière ligt in de hoge kapitaalkosten van nieuwe kerncentrales. Voor een beetje behoorlijke nieuwe centrale moet je al snel aan een paar miljard euro denken. Waar nog bijkomt dat de doorlooptijden van de bouw en de vergunningsprocedures in de meeste IEA-landen al gauw een jaar of tien belopen. In een geliberaliseerde stroommarkt zijn dat reële obstakels

Door
Noé van Hulst

voor private investeerders. Zelfs nu de hoge gasprijzen nucleair al een stuk competitiever maken.

Vandaar dat we goed moeten kijken wat er in de praktijk gebeurt. In Finland bijvoorbeeld is de grootste partner in het consortium de papierindustrie die in ruil voor deze participatie een stabiele, voorspelbare stroomprijs verwerft. Een boeiend voorbeeld van grootschalige risicodeling tussen producenten en afnemers. In de VS bleek in de eerste regeringsperiode van Bush dat je met alleen liefdesverklaringen voor nucleair nog geen centrales bouwt. Daarom zijn er nu belangrijke financiële prikkels gecreëerd voor de eerste generatie van nieuwe kerncentrales. Naast een kapitaalkostenfaciliteit betreft het een staatsgarantie (tot een zeker plafond) voor kostenoverschrijdingen door procedurevertragingen.

In veel Europese landen, zoals nu in het VK, zit men nog in het stadium van platonische liefdesverklaringen van overheidswege. Wie serieus wat wil, zal vroeg of laat een (bescheiden) financiële prikkel moeten overwegen. Gelet op de sterke externe baten voor zowel voorzieningszekerheid als klimaat is hier eigenlijk best een goede case voor te maken. Pas waar dat gebeurt, kunnen wij wellicht inderdaad een nucleaire renaissance gaan beleven.

Noé van Hulst is directeur bij het Internationaal Energie Agentschap te Parijs.

